

הלכות גרושין

יש בכללן שתי מצוות אחת מצוות עשה, והוא שִׁיגֵרשׁ הַמְּגֵרֶשׁ בַּסֵּפֶר; שְׁנִיָּה מצוות לא תעשה, והוא שלא יִחְזִיר גְרוּשָׁתוּ מִשְׁנֵשׂאָתָּה. ובאור שתי מצוות אלו בפרקים אלו.

הלכות גרושין פרק א

א. אין האשה מתגרשת אלא בכתב שיגיע לה, וכתב זה הוא הנקרא גט; ועשרה דברים הן עיקר הגרושין מן התורה, ואלו הן שלא יגרש האיש אלא ברצונו, ושיגרש בכתב לא בדבר אחר, ושיהיה ענין הכתב שגרשה והסירה מקנינו, ושיהיה ענינו דבר הפורת בינו לבינה, ושיהיה נכתב לשמה, ושלא יהיה מחסר מעשה אחר כתיבתו אלא נתינתו לה, ושיתנונו לה, ושיתנונו לה בפני עדים, ושיתנונו לה בתורת גרושין, ושיהיה הבעל או שלוחו הוא שנותנו לה. ושאר הדברים שבגט כגון הזמן, וחתימת העדים, וכיוצא בהן הכל מדברי סופרים.

ב. ומנין שעשרה דברים אלו מן התורה, שנאמר "והיה אם-לא תמצא-חן בעיניו . . . וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה, ושלחה מביתו" (דברים כד, א): "אם-לא תמצא-חן בעיניו" מלמד שאינו מגרש, אלא ברצונו; ואם נתגרשה שלא ברצונו, אינה מגרשת. אבל האשה מתגרשת לרצונה, ושלא לרצונה.

ג. "וכתב" (דברים כד, א; דברים כד, ג) מלמד שאינה מתגרשת, אלא בכתב. "לה" (שם) לשמה. "ספר כריתת" (שם) דבר הפורת בינו לבינה, שלא ישאר לו עליה רשות; ואם עדין לא נכרת בינו לבינה, אינה מגרשת כמו שיתבאר.

ד. "ונתן בידה" (דברים כד, א; דברים כד, ג) מלמד שאינה מתגרשת עד שינתן הגט לידה, או ליד שלוחה שהוא בידה, או לחצרה: שהכל בידה, כמו שיתבאר. "ושלחה" (שם) שיהיה ענין הגט שהוא המשלח אותה, לא שישלח עצמו ממנה.

ה. פיצד: כתב לה, הרי את משלחת, הרי את מגרשת, הרי את לעצמיך, הרי את מתרת לכל אדם, וכל פיוצא בזה הענין הרי זו מגרשת; וגופו שלגט, הרי את מתרת לכל אדם. אבל אם כתב לה, איני בעליך, איני ארוסיך, איני אישיך אין זה גט: שנאמר "ושלחה" (דברים כד, א; דברים כד, ג), לא שישלח עצמו. וכן הכותב לאשתו, הרי את בת חורין אינו גט.

ו. זה שנאמר בתורה "ושלחה מביתו" (דברים כד, א; דברים כד, ג), אין ענינו שלא יגמרו גרושיה עד שתצא מביתו; אלא משיגיע הגט לידה, גמרו גרושיה, ואף על פי שעדין היא בביתו, כמו שיתבאר. לא נאמר "ושלחה" אלא שאם גרש ולא הוציאה מביתו, הרי זה כמי שגרש והחזיר גרושתו; לפיכך צריכה ממנו גט שני, כמו שיתבאר.

ז. ומנין שלא יהיה מחסר מעשה אחר כתיבתו שנאמר "וכתב" . . . ונתן" (דברים כד, א; דברים כד, ג), מי שאינו מחסר אלא כתיבה ונתינה הוא הגט הכשר; יצא דבר שמחסר קציצה אחר הכתיבה. לפיכך אם כתב הגט על קרן הפרה, נותן לה את הפרה; ואם חתך הקרן אחר שכתב, ונתנו לה אינו גט. וכן אם

כָּתַב בַּמַּחְבֵּר אֵף עַל פִּי שְׁחַתְמוּ בּוֹ הָעֵדִים אַחֵר שֶׁתִּלְשׁוּ, וְנִתְּנוּ
לָהּ אֵינוּ גֹט.

ח. אֵין כּוֹתְבִין בַּמַּחְבֵּר לְקַרְקַע, אִפְּלוּ טַפְס הַגֵּט; כָּתַב הַטַּפְס
בַּמַּחְבֵּר, וּתְלָשׁוּ וְאַחֵר כֵּךְ כָּתַב שֵׁם הָאִישׁ, וְשֵׁם הָאִשָּׁה, וְהַזְמַן,
וְהָרִי אֶת מִתְּרַת לְכָל אָדָם, וְחַתְּמוּ, וְנִתְּנוּ לָהּ כָּשֶׁר. כָּתַב כָּל
הַגֵּט עַל עֵלָה הַזְרוּעַ בַּעֲצִיץ נָקוֹב אֵף עַל פִּי שְׁנֵתָן לָהּ הָעֲצִיץ
כָּלוּ, הַגֵּט פָּסוּל גְּזֵרָה, שְׁמָא יִקְטֵם; אֲבָל כּוֹתֵב הוּא עַל חֲרָסוֹ
שְׁלַעֲצִיץ, וְנִתְּנוּ לָהּ.

ט. וּמִנִּין שְׁאִינוּ נִתְּנוּ לָהּ אֵלָא בְּתוֹרַת גְּרוּשִׁין שְׁנֵאמַר "סֵפֶר
כְּרִיתַת וְנָתַן בִּידָה" (דברים כד, א; דברים כד, ג), שְׁיִתֵּן אוֹתוֹ בְּתוֹרַת
סֵפֶר כְּרִיתוֹת. אֲבָל אִם נִתְּנוּ לָהּ בְּתוֹרַת שְׁהוּא שְׁטֵר חוֹב אוֹ
מְזוּזָה, אוֹ שְׁנֵתָנוּ בִּידָה וְהִיא יִשְׁנָה וְנַעֲזֹרָה וְהָרִי הוּא בִּידָה אֵינוּ
גֹט; וְאִם אָמַר לָהּ אַחֵר כֵּךְ, הָרִי הוּא גִטִּיךְ הָרִי זֶה גֹט.

י. אָמַר לְעֵדִים, רְאוּ גֹט שְׁאֵנִי נֹתֵן לָהּ, וְחֲזֹר וְאָמַר לָהּ, כְּנִסִּי
שְׁטֵר חוֹב זֶה הָרִי זֶה כָּשֶׁר, שְׁהָרִי הוֹדִיעַ אֶת הָעֵדִים שְׁנֵתָנוּ
בְּתוֹרַת גְּרוּשִׁין, וְזֶה שְׁאָמַר לָהּ שְׁטֵר חוֹב, מִפְּנֵי שֶׁנִּכְלָם מִמֶּנָּה.

יא. הַמַּגְרֵשׁ צָרִיךְ שְׁיֹאמַר לָהּ כְּשִׁיתֵן לָהּ הַגֵּט, הָרִי זֶה גִטִּיךְ, אוֹ
הוּא גִטִּיךְ, וְכִיּוּצָא בְּזֶה; וְאִם נָתַן בִּידָה וְלֹא אָמַר כָּלוּם, הָרִי זֶה
פָּסוּל. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֵׁלָא הִיָּה מְדַבֵּר עִמָּה עַל עֲסָקִי
גִטָּה; אֲבָל אִם הִיָּה מְדַבֵּר עִמָּה עַל עֲסָקִי גִטָּה, וְנִטַּל הַגֵּט, וְנָתַן
בִּידָה, וְלֹא אָמַר כָּלוּם הָרִי זֶה גֹט כָּשֶׁר.

יב. גֹּט שְׁהִיָּה מִנַּח עַל הָאָרֶץ, וְאָמַר לָהּ, טְלִי גִטִּיךְ מֵעַל גִּבִּי
קַרְקַע, וְנִטַּלְתוּ, אוֹ שְׁהִיָּה קָשׁוּר עַל יָדוֹ אוֹ עַל יָרְכוֹ, וּשְׁלַפְתּוּ
מִמֶּנּוּ אֵף עַל פִּי שְׁאָמַר לָהּ אַחֵר שְׁבֹא לִידָה, הָרִי הוּא גִטִּיךְ אֵינוּ
גֹט: שְׁנֵאמַר "וְנָתַן בִּידָה" (דברים כד, א; דברים כד, ג), לֹא שֶׁתִּקַּח
הִיא מֵעַצְמָהּ; וְהָרִי לֹא נָתַן לָהּ, לֹא הוּא וְלֹא שְׁלוּחוֹ. אֲבָל אִם
הִרְפִּין לָהּ בְּגוּפוֹ, אוֹ הִטָּה יָדוֹ עַד שֶׁשְׁלַפָּה הַגֵּט מֵעָלָיו, וְאָמַר
לָהּ, הָרִי זֶה גִטִּיךְ הָרִי זֶה גֹט.

יג. וּמִנִּין שְׁיִתְּנוּ לָהּ בְּפָנֵי עֵדִים הָרִי הוּא אוֹמֵר "עַל-פִּי שְׁנֵים
עֵדִים . . . יִקּוּם דְּבָר" (ראה דברים יז, ו; דברים יט, טו), וְאִי אִפְשָׁר
שֶׁתְּהִיָּה זֶה הַיּוֹם עֲרוּהָ וְהִבָּא עָלֶיהָ בְּמִיתַת בֵּית דִּין, וְלִמְחַר תְּהִי
מִתְּרַת בְּלֹא עֵדִים. לְפִיכֵךְ אִם נָתַן לָהּ הַגֵּט בֵּינוּ לְבִינָה, וְאִפְּלוּ
בְּעַד אֶחָד אֵינוּ גֹט. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שְׁהִיָּה הַגֵּט בְּכָתֵב
יְדֵי סוֹפֵר; אֲבָל אִם כָּתַב הַבַּעַל הַגֵּט בְּכָתֵב יָדוֹ, וְחָתֵם עָלָיו עַד
אֶחָד, וְנִתְּנוּ לָהּ הָרִי זֶה גֹט פָּסוּל.

יד. תִּקְנַת חֲכָמִים הִיא שְׁהִיָּה הָעֵדִים חוֹתְמִין עַל הַגֵּט שְׁמָא יִתֵּן
לָהּ הַגֵּט בְּפָנֵי שְׁנֵים וְיָמוּתוּ, וְנִמְצָא הַגֵּט שְׁבִידָה כְּחֲרָס מִחֲרָסִי
הָאֲדָמָה, שְׁהָרִי אֵין בּוֹ עֵדִים; לְפִיכֵךְ תִּקְנּוּ שְׁיַעֲיִדוּ מִתּוֹכוֹ. וְאֵף
עַל פִּי שְׁהָעֵדִים בְּתוֹכוֹ, נִתְּנוּ לָהּ בְּפָנֵי שְׁנֵים, בֵּין אוֹתָן הַחוֹתְמִין
עָלָיו, בֵּין בְּפָנֵי שְׁנֵים אַחֲרֵים שְׁעִיקַר הַגְּרוּשִׁין, בְּעַדֵי מְסִירָה.

טו. חַתְּמוּ בּוֹ שְׁנֵים, וְעֵבֶר וְנִתְּנוּ לָהּ בֵּינוּ לְבִינָה, אוֹ שְׁנִמְצָאוּ
עַדֵי מְסִירָה פָּסוּלִין הָרִי זֶה כָּשֶׁר, הוֹאִיל וְעֵדִים שָׁבוּ כְּשִׁרִין,
וְהָרִי הַגֵּט יוּצָא מִתַּחַת יָדָהּ; וְיֵשׁ שְׁהוֹרָה מִן הַגָּאוֹנִים שְׁהוּא
פָּסוּל. הָעֵידוֹ מִתּוֹכוֹ פָּסוּלִין, אִפְּלוּ אֶחָד פָּסוּל וְאֶחָד כָּשֶׁר,
וְנִתְּנוּ לָהּ בְּפָנֵי שְׁנֵי עֵדִים כְּשִׁרִין הָרִי זֶה פָּסוּל, שְׁנִמְצָא כְּמִזְיָף
מִתּוֹכוֹ.

זו. הרחיק את העדים מן הכתב, מלוא שתי שטין פסול;
וכמה ירחיק את העדים מן הכתב פחות מכדי שתי שטין, כדי
שיהיו נקראין עמו. במה דברים אמורים, בשעה הגט יוצא
מתחת ידה, ולא היו שם עדי מסירה; אבל אם מסרו לה בעדים
אף על פי שהן מרחקין הרבה, ואין נקראין עמו, ואף על פי
שאין חתום עליו עדים כלל הרי זה כשר, שעיקר הגרושין
בעדי מסירה.

יז. העדים שנותנין הגט בפניהם צריכין לקרותו, ואחר כך
יתנו לה; ואם נתנו לה בפניהם תחלה, חוזרין וקוראין אותו
אחר שנתן לה. קראוהו והוא ביד הבעל, או ביד שלוחו,
והחזירוהו לו, וחזר הוא והכניסו לתוך ידו, ונתנו לה חוזרין
וקוראין אותו. לא קראוהו אלא נטלתו וזרקתו לים או
לאש, הרי זו מגרשת הואיל וקראוהו תחלה, אין חוששין לו
שהחליפו; ולא עוד אלא אפלו אמר הבעל שטר אחר היה,
ולא היה הגט שקראתם אינו נאמן, והרי זו מגרשת.

יח. הרי שלא קראו הגט בתחלה, ונתן לה גט בפניהם, וזרקתו
לאור או לים אף על פי שהבעל אומר גט כשר היה, הרי זו
ספק מגרשת. זרק לה הגט לחצרה לבין החביות בפני עדים,
ובקשו ומצאו מזוזה או שטר אחר אין חוששין לה, שזה
הנמצא הוא שזרק; נמצאו שם שתיים שלוש מזוזות או שטרות
חוששין שמא גט שזרק גרוהו עכברים, והרי זו ספק מגרשת.

יט. העדים שחותמין על הגט, צריכין להיותם יודעים לקרות
ולחתם. אם אינם יודעים לקרות, קוראין בפניהם והן חותמין
והוא, שיפירו לשון הגט; ואם אינם יודעים לחתם רושמין להם
הניר ברק וכיוצא בו מדבר שאין רשומו מתקין, והן כותבין
על הרשם. ואין עושין כן, בשאר שטרות קל הוא שהקילו
בגטי נשים, כדי שלא יהיו בנות ישראל עגנות, הואיל וחתימת
העדים בגט מדבריהם, כמו שבארנו.

כ. אף על פי שחתימת העדים בגט מדבריהם, התקינו שיהיו
העדים מפרשין שמותיהן בגט. וכן התקינו בעדי הגט, שאין
חותמין אלא זה בפני זה; ואם חתמו זה שלא בפני זה, הרי זה
גט פסול.

כא. וכן תקנו חכמים שיכתב זמן בגט ומקום כתיבתו, כשאר
השטרות שמא תהיה אשתו קרובתו ותזנה כשהיא תחתיו,
ויכתב לה גט אחר הזנות ויתן לה, ואם לא יהיה בו זמן, יכולה
לומר קדם הזנות נתגרשתי; לפיכך תקנו זמן בגטין.

כב. גט שיש עליו עדים ואין בו זמן, או שהיה מקדם, או
מאחר, או שנכתב ביום ונתתם בלילה שלאחריו אף על פי
שעוסקין באותו ענין, או כתב את הגט בירושלים וטעה וכתב
בלוד כל אלו פסולין, עד שיחתמו בו בזמן כתיבתו ובמקום
כתיבתו.

כג. חתך ממנו הזמן ונתנו לה, או שלא כתב שם היום אלא
בשבת ראשונה או שניה מחדש פלוני, או בחדש פלוני, או
בשנה פלונית ולא הזכיר החדש, אפלו כתב בשבוע פלוני
כשר; וכן אם כתב בו היום גרשתי כשר, שמשמעו היום הזה
שיצא בו הגט.

כד. וכן תקנו שיהיו מונין בגטין למלכות אותו הזמן, משום שלום מלכות. כתב למלכות שאינה מלכות אותה המדינה, או לבנין הבית, או לחרבן הבית אם דרך אנשי אותו מקום למנות בו, הרי זה כשר; ואם אין דרך למנות בו, הרי זה פסול. וכבר נהגו כל ישראל למנות בגטין, או ליצירה או למלכות אלכסנדרוס מקרון שהוא מנין שטרות. ואם כתב לשם מלכות אותו זמן במדינה שיש בה רשות אותה מלכות, הרי זה כשר.

כה. האומר לשנים, כתבו וחתמו ותנו גט לאשתי, ונתאחר הדבר ימים או שנים, או שנמצא הגט בטל, והצרכו לכתב לה גט אחר כשר אחר כמה שנים, כמו שיתבאר הרי אלו כותבין זמן הכתיבה ומקום הכתיבה, לא הזמן שאמר להן הבעל בו כתבו ולא אותו המקום. כיצד: היו בירושלים כשאמר להן והיו עומדין בתשרי, ונתאחרו עד ניסן והרי הן בלוד כותבין זמן הגט מניסן, ובלוד ששם נכתב הגט, כשאר שטרות.

הלכות גרושין פרק ב

א. זה שנאמר בתורה "וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה" (דברים כד, א; דברים כד, ג) אחד הכותב בידו, או שאמר לאחר לכתב לה, ואחד הנותן בידו, או שאמר לאחר לתן לה: לא נאמר "וכתב", אלא להודיע שאין מתגרשת אלא בכתב; "ונתן", שלא תקח מעצמה. אמר לשנים, כתבו גט וחתמו ותנו לאשתי הרי אלו כותבין וחותמין ונותנין לה, והן הן שלוחיו והן הן עדיו; וכן אם אמר לסופר, כתב לי גט לאשתי, ואמר לעדים לחתם כותבין וחותמין ונותנין לו, והוא מגרש בו בכל עת שירצה. וכותבין גט לאיש, אף על פי שאין אשתו עמו והוא שיהיו העדים והסופר שכתבו וחתמו בו, מפירין ויודעין שזה הוא פלוני ואשתו פלונית. ואם היו באותו המקום שנים ששמותיהם שווים, ושמות נשותיהם שווים אין מגרש אחד מהם, אלא במעמד חברו: שמא יכתב גט ויוליכו לאשת חברו, ויגרשנה עליו. ובשעת הספנה כותבין ונותנין, אף על פי שאין מכירין. והאשה נותנת שכר הסופר, בכל מקום.

ב. וצריך שיאמר הבעל מעצמו לסופר, כתב; ולעדים, חתמו. הרי שאמרו לו בית דין או שנים, נכתב גט לאשתך, ואמר להם, כתבו אם כתבו הן עצמן וחתמו בו, הרי זה כשר; אבל אם אמרו הם לסופר וכתב, ולעדים וחתמו אף על פי שחזרו ונתנוהו לבעל, וחזר ונתן גט זה לאשתו בפני עדים הרי זה גט בטל, שהרי כתבו מי שלא אמר לו הבעל לכתבו.

ג. אמר לשנים או לשלושה, אמרו לסופר ויכתב גט לאשתי, ואמרו לעדים ויחתמו, ואמרו לסופר וכתב, ולעדים וחתמו, או שאמר לשנים, אמרו לסופר ויכתב גט לאשתי, ואתם חתמו הרי זה גט פסול; ומתישבין בדבר זה הרבה, מפני שהוא קרוב להיות גט בטל. ומה בין פסול לבטל שכל מקום שנאמר בחבור זה בגט שהוא בטל, הוא בטל מן התורה; וכל מקום שנאמר פסול, הוא פסול מדברי סופרים.

ד. הבעל שהביא גט חתום בידו, ואמר תנו גט זה לאשתי הרי אלו יתנו לה. אמר לאחרים לכתב גט ולחתם בו ולתנו לאשתו,

וּכְתָבוּ וַחֲתֹמוּ וְנָתְנוּ לָהּ, וְנִמְצָא הַגֵּט בְּטֹל אוֹ פָּסוּל הָרִי אֵלּוּ
כּוֹתֵבִין אַחֵר, וְאִפְּלוּ מֵאָה, עַד שִׁיִּגִיעַ לַיָּדָה גֵּט כָּשֶׁר.

ה. אָמַר לָהֶם הַבַּעַל, כְּתָבוּ וַחֲתֹמוּ וְנָתְנוּ לְשִׁלִּיחַ לְהוֹלִיךְ לָהּ,
וּכְתָבוּ וַחֲתֹמוּ וְנָתְנוּ לְשִׁלִּיחַ, וְנִמְצָא הַגֵּט בְּטֹל אֵין כּוֹתֵבִין אַחֵר,
עַד שִׁימְלֹכוּ בַּבַּעַל: שֶׁהָרִי לֹא עָשָׂה אוֹתָן לְגִירוּשִׁין, וְשָׂמָּה לֹא
רָצָה אֵלָּא שִׁיכְתָּבוּ וַיִּתְּנוּ לְשִׁלִּיחַ בְּלִבָּד; וְלֹא יִשְׁאַר לָהֶם בּוֹ
מַעֲשֵׂה אַחֵר, וְהָרִי כְּתָבוּ וְנָתְנוּ. לְפִיכָךְ לֹא יִכְתָּבוּ אַחֵר; וְאִם
כְּתָבוּ גֵּט אַחֵר כָּשֶׁר, וְנִתְּנוּהוּ לְשִׁלִּיחַ, וְנָתְנוּ לָהּ הָרִי זֶה סֵפֶק
מִגֵּרָשֶׁת.

ו. הָאוֹמֵר לְשָׁנִים אוֹ לִיָּתֵר עַל שָׁנִים, כְּתָבוּ גֵּט וְנָתְנוּ לְאִשְׁתִּי,
גִּרְשׁוּהָ, שְׁלַחוּהָ, שְׁבִקוּהָ, תִּרְכוּהָ, כְּתָבוּ אֲגֵרֶת וְנָתְנוּ לָהּ הָרִי אֵלּוּ
יִכְתָּבוּ גֵּט כָּשֶׁר, וַיִּתְּנוּ לָהּ. אָמַר לָהֶם, פְּטֵרוּהָ, פְּרִנְסוּהָ, עֲשׂוּ
לָהּ כְּדֵת, עֲשׂוּ לָהּ כְּנֻמוֹס, עֲשׂוּ לָהּ כְּרֵאוּי לֹא אָמַר כְּלוֹם; וְאִם
כְּתָבוּ גֵּט וְנָתְנוּ לָהּ, הָרִי זֶה בְּטֹל.

ז. אָמַר לָהֶם, הוֹצִיאוּהָ, עֲזְבוּהָ, הִתִּירוּהָ, הִנִּיחוּהָ, הוֹעִילוּהָ
הָרִי זֶה סֵפֶק אִם מִשְׁמַע מְלוֹת אֵלּוּ הַגִּירוּשִׁין, אוֹ עֲנִין אַחֵר.
לְפִיכָךְ אֵין כּוֹתֵבִין לָהּ; וְאִם כְּתָבוּ גֵּט וְנָתְנוּ לָהּ, הָרִי זֶה סֵפֶק
מִגֵּרָשֶׁת.

ח. הָאוֹמֵר כְּתָבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי הָרִי אֵלּוּ כּוֹתֵבִין וַחֲתֹמִין וְנֹתְנִין
לַבַּעַל בִּידוֹ, וְאֵין נֹתְנִין לְאִשְׁתּוֹ, עַד שִׁיאֲמַר לָהֶם לִתֵּן לָהּ; וְאִם
נָתְנוּ לָהּ, אֵינּוּ גֵּט. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּבִרְיָא; אָבֵל הַמִּסְכֵּן,
וְהוּא אָדָם שֶׁקֶפֶץ עָלָיו הַחֲלִי בְּמַהֲרָה וְהַכְּפִיד חֲלָיו מִיָּד,
וְהִיוָּצָא בְּקֶלֶר, אִפְּלוּ עַל עֶסְקֵי מָמוֹן, וְהַמִּפְרֵשׁ בֵּינֵם, וְהִיוָּצָא
בְּשִׁירָה, וְאָמַר כְּתָבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי הָרִי אֵלּוּ יִכְתָּבוּ וַיִּחֲתֹמוּ וַיִּתְּנוּ
לָהּ, שֶׁהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁלֹּא נִתְּנוֹן זֶה אֵלָּא לְכָתֵב וְלִתֵּן לָהּ.

ט. בְּרִיא שְׂאֵמֵר, כְּתָבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, וּכְתָבוּ וְנָתְנוּ לָהּ, וְהָרִג
עֲצָמוֹ מִיָּד, כְּגוֹן שֶׁהִשְׁלִיךְ עֲצָמוֹ מִן הַגֵּג, אוֹ הִפִּיל עֲצָמוֹ לַיָּם
הָרִי זֶה גֵּט כָּשֶׁר; עֲלָה לָגֵג, וְדַחֲפָתוֹ הָרוּחַ, וּמֵת אֵינּוּ גֵּט; סֵפֶק
הִפִּיל עֲצָמוֹ, סֵפֶק דַּחֲפָתוֹ הָרוּחַ הָרִי זֶה גֵּט, עַד שִׁיּוֹדַע בּוֹדָאִי
שֶׁהָרוּחַ דַּחֲפָתוֹ. וְכֵן מִי שֶׁהִיָּה מְשַׁלֵּךְ בַּבּוֹר וְאָמַר, כָּל הַשּׂוֹמֵעַ
קוֹלִי יִכְתֹּב גֵּט לְאִשְׁתִּי הָרִי אֵלּוּ יִכְתָּבוּ וַיִּתְּנוּ: וְהוּא, שִׁידְעוּ
אוֹתוֹ. וְאִף עַל פִּי שֶׁהִעֲלוּהוּ, וְלֹא הִפִּירוּהוּ הָרִי הַגֵּט כָּשֶׁר: שֶׁזֶּה
כְּשַׁעַת הַסִּפְנָה הוּא, שְׁכוֹתֵבִין וְנֹתְנִין אִף עַל פִּי שְׂאִין מִכִּירִין.
וְכֵן מִי שֶׁנִּפְּלוּ בּוֹ מַכּוֹת רַעוֹת שְׂאִי אִפְשָׁר שִׁיחִיָּה מֵהֶן, אִפְּלוּ
נִשְׁחַט בּוֹ רֹב שָׁנֵי הַסִּימָנִין, וְרִמְזוּ וְאָמַר, כְּתָבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי הָרִי
אֵלּוּ יִכְתָּבוּ וַיִּתְּנוּ: שֶׁהָרִי עֲתָה חַי הוּא, אִף עַל פִּי שְׁסוּפּוֹ לְמוֹת.

י. מִי שֶׁהִיָּתָה רוּחַ רָעָה מִבַּעֲתָת אוֹתוֹ, וְאָמַר כְּשֶׁהִתְחִיל בּוֹ
הַחֲלִי, כְּתָבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי לֹא אָמַר כְּלוֹם, מִפְּנֵי שְׂאִין דַּעְתּוֹ נִכּוֹנָה
וּמִיִּשְׁבֶּת. וְכֵן הַשְּׁכוּר שֶׁהִגִיעַ לְשִׁכְרוּתוֹ שְׁלִלוּט; וְאִם לֹא הִגִיעַ,
הָרִי זֶה סֵפֶק.

יא. אָמַר כְּשֶׁהוּא בְּרִיא, כְּתָבוּ גֵּט וְנָתְנוּ לְאִשְׁתִּי, וְאַחֵר כֶּךָ נִבְעַת
מִמִּתִּינִין לוֹ עַד שִׁיבְרִיא, וְכוֹתֵבִין וְנֹתְנִין לָהּ, וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר
וְלַהֲמִלָּךְ בּוֹ, אַחֵר שֶׁהִבְרִיא; וְאִם כְּתָבוּ וְנָתְנוּ קֹדֶם שִׁיבְרִיא, הָרִי
זֶה פָּסוּל.

יב. מִי שֶׁנִּשְׁתַּתַּק וְהָרִי דַּעְתּוֹ נִכּוֹנָה, אָמְרוּ לוֹ נִכְתֹּב גֵּט לְאִשְׁתְּךָ,
וְהִרְכִּין בְּרֵאשׁוֹ בּוֹדֵקִין אוֹתוֹ שְׁלוּשָׁה פְּעָמִים בְּסֵרוּגִין: אִם אָמַר

עַל לָאוּ לָאוּ, וְעַל הֵינן הֵינן הָרִי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וַיִּתְּנוּ; וְצָרִיכִין לְבַדֵּקוֹ
יִפָּה יִפָּה, שְׁמָא נִטְרָפָה דַּעְתּוֹ. וְכֵן אִם כָּתַב בְּיָדוֹ, כָּתְבוּ וַתְּנוּ גִט
לְאַשְׁתֵּי הָרִי אֵלּוּ כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לָהּ, אִם הִיתָה דַּעְתּוֹ מִישְׁבֶּת
עָלָיו: שְׁאִין דִּין מִי שֶׁנִּשְׁתַּתֵּק, כְּדִין הַחֲרֵשׁ.

יג. מִי שֶׁנִּשְׁאָא אִשָּׁה כְּשֶׁהוּא פָקַח, וְנִתְחַרֵּשׁ, וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר,
נִשְׁתַּטָּה אִינוּ מוֹצִיא לְעוֹלָם, עַד שִׁיבְרִיא; וְאִין סוֹמְכִין עַל רְמִיזַת
הַחֲרֵשׁ, וְלֹא עַל כָּתְבוּ, וְאִף עַל פִּי שֶׁדַּעְתּוֹ נִכּוֹנָה וּמִישְׁבֶּת. אָבֵל
אִם נָשָׂא כְּשֶׁהוּא חֲרֵשׁ, מִגֶּרֶשׁ בְּרִמְיָזָה שְׁאִין קִדּוּשִׁיו קִדּוּשֵׁין
מִן הַתּוֹרָה, כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ, וְכִשֶּׁם שֶׁכּוֹנֵס בְּרִמְיָזָה, כֶּךָ מוֹצִיא
בְּרִמְיָזָה.

יד. הַמְקַדֵּשׁ קִטְנָה עַל יְדֵי אָבִיהָ, וְגִרְשָׁה כְּשֶׁהִיא קִטְנָה אָבִיהָ
מִקְבֵּל גִּטָּה; וּמִשְׁיַגִּיעַ הַגִּט לֵיד הָאָב, נִתְגַּרְשָׁה. גִּרְשָׁה כְּשֶׁהִיא
נַעֲרָה אִם הִגִּיעַ הַגִּט לִידָהּ, אוֹ לֵיד אָבִיהָ נִתְגַּרְשָׁה. וְאִין נַעֲרָה
מֵאַרְסָה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּטָּה מִיד בַּעֲלָהּ, בְּחַיֵּי אָבִיהָ; אָבֵל
הָאָב עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל הַגִּט לְבִתּוֹ הַמְּאַרְסֶת, בֵּין קִטְנָה בֵּין
נַעֲרָה.

טו. קִדְּשָׁה אָבִיהָ וְהִיא קִטְנָה, וּמֵת אִם מִבְּחֻנַּת בֵּין גִּטָּה לְדָבָר
אַחֵר, הָרִי זֶה מִגֶּרֶשֶׁת מִשְׁיַגִּיעַ הַגִּט לִידָהּ. וְאִם לָאוּ, אִינָה
מִתְגַּרְשֶׁת עַד שֶׁתִּבְחֹן; וְאִם גִּרְשָׁה, אִינָה מִגֶּרֶשֶׁת.

טז. מִי שֶׁהִדִּין נוֹתֵן שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְגֶרֶשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְלֹא רָצָה
לְגֶרֶשׁ בֵּית דִּין שְׁלִישְׁרָאֵל בְּכָל מְקוֹם וּבְכָל זְמַן, מִכֵּין אוֹתוֹ
עַד שִׁיאֲמַר, רוֹצֶה אָנִי; וְיִכְתֹּב הַגִּט, וְהוּא גִט כָּשֵׁר. וְכֵן אִם
הַכּוֹהֵן גּוֹיִים וְאָמְרוּ לוֹ, עֲשֵׂה מַה שִׁישְׁרָאֵל אוֹמְרִין לָךְ, וְלַחֲצוֹ
אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל בְּיַד הַגּוֹיִים, עַד שֶׁגֶּרֶשׁ הָרִי זֶה כָּשֵׁר; וְאִם הַגּוֹיִים
מַעֲצֵמִין אֲנִסּוּהוּ עַד שֶׁכָּתַב הוֹאִיל וְהִדִּין נוֹתֵן שִׁיכְתֹּב, הָרִי זֶה
גִּט פָּסוּל.

יז. וְלִמָּה לֹא בָטַל גִּט זֶה שֶׁהָרִי הוּא אָנוּס, בֵּין בְּיַד גּוֹיִים בֵּין בְּיַד
יִשְׂרָאֵל: שְׁאִין אוֹמְרִין אָנוּס, אֲלֵא לְמִי שֶׁנִּלְחֹץ וְנִדְחָק לַעֲשׂוֹת
דָּבָר שֶׁאִינוּ חַיִּב מִן הַתּוֹרָה לַעֲשׂוֹתוֹ, כְּגוֹן מִי שֶׁהִכָּה עַד שֶׁמָּכַר,
אוֹ נָתַן; אָבֵל מִי שֶׁתִּקְפוּ יָצְרוּ הָרַע לְבָטַל מִצְוָה, אוֹ לַעֲשׂוֹת
עֲבֵרָה, וְהִכָּה עַד שֶׁעָשָׂה דָּבָר שֶׁחַיִּב לַעֲשׂוֹתוֹ, אוֹ עַד שֶׁנִּתְרַחַק
מִדָּבָר שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ אִין זֶה אָנוּס מִמֶּנּוּ, אֲלֵא הוּא אָנוּס עַצְמוֹ
בְּדַעְתּוֹ הָרַעָה.

יח. לְפִיכָף מִי שֶׁאִינוּ רוֹצֶה לְגֶרֶשׁ מֵאַחֵר שֶׁהוּא רוֹצֶה לְהִיּוֹת
מִישְׁרָאֵל, רוֹצֶה הוּא לַעֲשׂוֹת כָּל הַמִּצְוֹת וְלַהֲתַרְחַק מִן הָעֲבֵרוֹת;
וְיָצְרוּ הוּא שֶׁתִּקְפוּ. וְכִיּוֹן שֶׁהִכָּה עַד שֶׁתִּשָּׁשׁ יָצְרוּ וְאָמַר, רוֹצֶה
אָנִי כְּבָר גֶּרֶשׁ לְרִצּוֹנוֹ.

יט. לֹא הָיָה הַדִּין נוֹתֵן שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְגֶרֶשׁ, וְטַעַם בֵּית דִּין
שְׁלִישְׁרָאֵל, אוֹ שֶׁהָיוּ הַדִּיּוֹטוֹת, וְאֲנִסּוּהוּ עַד שֶׁגֶּרֶשׁ הָרִי זֶה
גִּט פָּסוּל: הוֹאִיל וְיִשְׂרָאֵל אֲנִסּוּהוּ, יִגְמַר וַיִּגְרֹשׁ. וְאִם הַגּוֹיִים
אֲנִסּוּהוּ לְגֶרֶשׁ שְׁלֹא כְּדִין, אִינוּ גִט; אִף עַל פִּי שֶׁאָמַר בְּגוֹיִים,
רוֹצֶה אָנִי, וְאָמַר לְיִשְׂרָאֵל, וְכָתְבוּ וְחַתְמוּ הוֹאִיל וְאִין הַדִּין
מְחַיְבֵוּ לְהוֹצִיא וְהַגּוֹיִים אֲנִסּוּהוּ, אִינוּ גִט.

הלכות גרושין פרק ג

א. כל גט שנכתב שלא לשם האיש המגרש, ולשם האשה המתגרשת אינו גט. כיצד: סופר שכתב גט ללמד או להתלמד, ובא הבעל ומצא שם שנכתב בגט זה כשמו, ושם האשה כשם אשתו, ושם העיר כשם עירו, ונטלו וגרש בו אינו גט.

ב. יתר על זה, כתב לגרש את אשתו, ומצאו בן עירו ואמר לו, שמי כשמןך ושם אשתי כשם אשתך, ונטלו ממנו וגרש בו אינו גט, אף על פי שנכתב לשם גרושין.

ג. יתר על כן, מי שיש לו שתי נשים ששמותיהן שווין, וכתב לגרש את הגדולה, ונמלך וגרש בו את הקטנה אינו גט: אף על פי שנכתב לשם האיש המגרש, לא נכתב לשם זו שנתגרשה בו.

ד. יתר על כן, אמר לסופר, כתב ואיזו שארצה אגרש בו, וכתב הסופר על דעת זו, וגרש בו אחת מהן הרי זה ספק גרושין. וכל גט שכתבו שלא לשמה אף על פי שהעביר עליו קלמוס לשמה, אינו גט.

ה. מי שכתב גט לגרש את אשתו, ונמלך ולא גרשה, ונתיחד עמה אחר שכתבו לה לא יגרשנה באותו הגט, פעם אחרת כשירצה לגרשה. ואם גרשה באותו הגט הישן, הרי זו מגרשת; ותנשא בו לכתחלה, שהרי נכתב לשמה, והרי נותן לה עתה בעדים כהלכתו. ולמה לא יגרש בו לכתחלה גזרה, שמא יאמרו גטה קודם לבנה.

ו. אמר לסופר, כתב גט לפלונית, יהיה עמי לכשאשאנה אגרשנה בו, ונכתב, ונשאה, וגרשה בו אינו גט: מפני שלא היתה בת גרושין ממנו, כשנכתב גט זה; ונמצא פנכתב שלא לשם גרושין. אבל אם אמר לו, כתב אותו לארוסתי לכשאשאנה אגרשנה בו, וכנסה, וגרשה בו כשר. כתבו ליבמתו, ואחר שיבמה גרשה בו הרי זה ספק גרושין, הואיל ואינה אשה גמורה כשכתבו.

ז. מפני תקנת סופר, התירו חכמים לסופר שיכתב טפסי גטין: ויניח מקום האיש, ומקום האשה, ומקום הזמן, ומקום הרי את מתרת לכל אדם עד שיכתבם לשם האיש המגרש, ולשם האשה המתגרשת; וכן יחתמו העדים, לשמה ולשמו.

ח. סופר שכתב הגט לשמה ולשמו כהלכתו, וחתמו העדים שלא לשמה הואיל ומסרו לה בעדים, הרי זה פסול, שאין העדים חותמין על הגט, אלא מפני תקון העולם.

ט. יש מי שאומר שאם חתמו העדים שלא לשמה הואיל והוא כמזיף מתוכו, הרי זה גט בטל; וכן אם היה אחד מעדיו פסול, או שהיה בו עד אחד בלבד כשר אף על פי שנמסר בעדים, הרי זה בטל. ולא יראה לי דבר זה; אלא כמזיף, לא מזיף ודאי, והואיל ונמסר בעדים כשרים, הרי זה פסול מדבריהם.

י. המביא גט, ואבד ממנו, ומצאו אם אבד ממנו במקום שאין השירות מצויות, אפלו מצאו לאחר זמן מרבה הרי זה בחזקת הגט שאבד ממנו הוא הגט הנמצא, ותתגרש בו.

יא. אבד במקום שהשירות מצויות אם מצאו מיד, ועדין לא שקה שם אדם מן העוברים, או שמצאו בפלי שהניחו בו, ויש

לו טביעות עין בארכו ורחבו שלגט כשיהיה כרוך הרי הוא
בחזקתו, ותתגרש בו.

יב. החזק באותו המקום איש אחר ששמו כשם שבגט חוששים
שלא גט זה הנמצא שלאותו האיש האחר הוא, הואיל ועבר
אדם שם, אף על פי שלא שָׁהָה; ואם נתגרשה בו, הרי זו ספק
מגרשת. אבל אם לא עבר אדם שם הרי זה בחזקתו, ואף על
פי שהחזקו שם שנים ששמותיהן שווין.

יג. היה לעדים בגט סימן מבהק כגון שאמרו נקב יש בו בצד
אות פלונית, או שאמרו מעולם לא חתמנו על גט אחר שיש בו
שמות כשמות אלו הרי זה בחזקתו, ותתגרש בו: ואף על פי
שמצאו אחר זמן מרבה, ובמקום שהשירות מצויות, והחזקו
שם שנים ששמותיהן שווין.

יד. שנים ששלחו שני גטין, ונתערבו נותנין שניהן לזו ושניהן
לזו, בעדי מסירה; לפיכך אם אבד אחד מהן, הרי השני בטל.

טו. מי שהיו לו שני שמות, וכן אשה שיש לה שני שמות
כשמגרש כותב שמה ושמו שהן רגילין בו וידועין בו ביותר,
ואומר איש פלוני וכל שם שיש לו גרש אשה פלונית וכל שם
שיש לה; ואם כתב חניכתו וחניכתה, כשר. כתב השם שאינם
ידועין בו ביותר, וכתב כל שם שיש לו הרי זה ספק גרושין.
שנה שמו או שמה, ושם עירו או שם עירה אף על פי שכתב
וכל שם שיש לו, וכל שם שיש לה אינו גט.

טז. הכל כשרין לכתב את הגט, חוץ מחמשה גוי, ועבד,
וחרש, ושוטה, וקטן; אפלו האשה עצמה, כותבת את גטה.
ישראל שנשתמד לעבודה זרה, או שהוא מחלל שבת בפרהסייה
הרי הוא כגוי, לכל דבריו.

יז. ולמה אין כותבין אלו החמשה מפני שצריך הכותב לכתב
לשם האיש המגרש, ולשם האשה המתגרשת: והגוי, על דעת
עצמו הוא כותב; וחרש שוטה וקטן, אינן בני דעת; והעבד,
אינו בתורת גטין וקדושין, ולפיכך הוא פסול כגוי, לכל דבריו.
ואם כתב הגט אחד מחמשה אלו אינו גט, אף על פי שחתמו
בו עדים כשרים, ונמסר לה בכשרים.

יח. כתב אחד מן החמשה טפס הגט, והניח מקום התרף,
שהוא מקום האיש, ומקום האשה, ומקום הזמן, ומקום הרי
את מתרת לכל אדם, וכתבן הפקח הגדול הישראלי לשמה הרי
זה גט כשר.

יט. מתר להניח חרש שוטה וקטן לכתב טפס הגט, לכתחלה
והוא, שיהיה גדול עומד על גבן. אבל הגוי והעבד אין כותבין
הטפס לכתחלה, ואפלו ישראל עומד על גבן: שלא התירו
לכתב טפסי גטין שלא לשמה לכתחלה, אלא מפני תקנת סופר
כמו שבארנו.

כ. הכותב גט בשבת או ביום הכפורים בשגגה, ונתנו לה
הרי זו מגרשת. כתבו וחתמו בו ביום טוב בזדון, ונתנהו לה
אינה מגרשת, שהרי העדים פסולין מן התורה; כתבו ביום טוב
בזדון, ונמסר לה בפני עדים כשרים ביום טוב הרי זה גט פסול.